

Zpracování textu - Stavba

- 1) Stavba textu - odstavec jako základní jednotka
- 2) Tvorba textu – rozvíjení tématické linie (obsah textu)
- 3) Kompozice textu – „jako v detektivce“ (děj textu)
- 4) Pišme hezky česky

Stavba textu

Obecně o celkovém textu:

- 1) Přímochařost bez zbytečných odboček (typické pro češtinu nebo němčinu) – větvení textu
= nepřehlednost textu
- 2) Kanonizace textu – členění na strukturní jednotky – IMRAD, mezititulky, číslování, odstavce a kapitoly (ať každý odstavec obsahuje jednu myšlenku a odstavce v rámci kapitoly na sebe navazují – čtenář vám bude vděčný a text se mu bude líbit)

Odstavec	Stavba textu
<u>Od věty k odstavci a finálnímu textu</u> - nejdůležitější jednotkou textu je odstavec - co odstavec to myšlenka – tedy nový prvek (téma) v textu by měl začínat novým odstavcem - každý odstavec má svoji vnitřní strukturu - první věta zahajuje, uvozuje hlavní myšlenku odstavce - další věta(y) logicky navazují na první větu odstavce a blíže popisují představený problém - poslední věta ukončuje myšlenku, může i shrnout pokud je myšlenek více a případně uvozuje, „chystá půdu“ pro další myšlenku v následujícím odstavci - odstavce by neměly být ani příliš dlouhé, ale ani příliš krátké („jednověťé odstavce“)	

Odstavec	Stavba textu
<u>Příklad nepřehlednosti textu, který není členěn na odstavce</u> Buněčný metabolismus zahrnuje procesy získávání energie i procesy, při nichž se za spotřeby energie syntetizují organické látky. Pro syntetické procesy je klíčový zejména zdroj uhlíku, neboť základem organických molekul je vždy uhlíkový řetězec. Podle zdroje uhlíku dělíme organismy na litotrofní, které získávají uhlík z CO_2, a organotrofní, které získávají uhlík z organických sloučenin. Kromě se organismy často značně liší ve svých schopnostech využívat různé zdroje ostatních biogenních prvků. Podle způsobů získávání energie dělíme organismy na fototrofní, které dovedou převádět energii slunečního záření na energii chemických vazeb, a chemotrofní, které energii získávají oxidací organických či anorganických látek. Při oxidaci je elektron postupně předáván molekuly na molekulu, přičemž se uvolňuje využitelná energie, která je tím větší, čím větší je energetický rozdíl mezi molekulou donoru (primárního zdroje elektronu) a akceptoru (konečného příjemce). Donorem a akceptorem elektronu mohou být různé organické či anorganické molekuly. Při oxidaci se molekuly donoru i akceptoru pochopitelně mění: donor odevzdáním elektronu, akceptor jeho přijetím. Vzniklé produkty buňka buď využívá v dalších procesech, ukládá v cytoplazmě, nebo vylučuje do vnějšího prostředí. Metabolický proces fototrofie je označován jako fotosyntéza. Při fotosyntéze probíhá také předávání elektronů mezi molekulami přenašečů, elektron se však získává fotolýzou (rozštěpením molekuly prostřednictvím energie fotonu), nikoli oxidací. Rozlišujeme dva značně rozdílné typy fotosyntézy, rostlinného (sinicového) typu a bakteriálního typu.	

Odstavce
Stavba textu

Příklad téhož textu členěného na odstavce

Buněčný metabolismus zahrnuje procesy získávání energie i procesy, při nichž se za spotřeby energie syntetizují organické látky.

Pro syntetické procesy je klíčový zejména zdroj uhlíku, neboť základem organických molekul je vždy uhlíkový řetězec. Podle zdroje uhlíku dělíme organismy na litotrofní, které získávají uhlík z CO₂, a organotrofní, které získávají uhlík z organických sloučenin. Kromě se organismy často značně liší ve svých schopnostech využívat různé zdroje ostatních biogenních prvků.

Podle způsobů získávání energie dělíme organismy na fototrofní, které dovedou převádět energii slunečního záření na energii chemických vazeb, a chemotrofní, které energii získávají oxidací organických či anorganických látek.

Při oxidaci je elektron postupně předáván molekuly na molekulu, přičemž se uvolňuje využitelná energie, která je tím větší, čím větší je energetický rozdíl mezi molekulou donoru (primárního zdroje elektronu) a akceptoru (konečného příjemce). Donorem a akceptorem elektronu mohou být různé organické či anorganické molekuly. Při oxidaci se molekuly donoru i akceptoru pochopitelně mění: donor odevzdáním elektronu, akceptor jeho přijetím. Vzniklé produkty buňka buď využívá v dalších procesech, ukládá v cytoplasmě, nebo vylučuje do vnějšího prostředí.

Metabolický proces fototrofie je označován jako fotosyntéza. Při fotosyntéze probíhá také předávání elektronů mezi molekulami přenašečů, elektron se však získává fotolýzou (rozštěpením molekuly prostřednictvím energie fotonu), nikoli oxidací. Rozlišujeme dva značně rozdílné typy fotosyntézy, rostlinného (sinicového) typu a bakteriálního typu.

Stavba textu

Tvorba textu aneb jak se tvoří text a odstavce

- rozvíjením tématické linie

téma (T) – o čem se tu mluví
réma (R) – jádro výpovědi, vlastní obsah tématu

↓

1) Tvorba **vět** v rámci odstavce = dílčí téma, dílčí réma

<u>Př.</u>	T1	R1
	Tepelné vzduchové hmoty se při pohybu nad pevninou odspodu ochlazují. Toto	
	T2	R2
	ochlazování vede ke stále se zmenšujícímu rozdílu teploty v různých výškách. Nazýváme	
	T3	R3
	T4	R4
	jej teplotní gradient. Tento gradient se v takových případech pohybuje zpravidla v mezích	
	0,2 – 0,4 °C na 100 m výšky.	

Srdeční infarkt představuje nekrózu myokardu. Toto ischemické poškození buněk je výsledkem procesu, který začíná obvykle trombózou některé z větších věnčitých tepen. V oblasti danou tepnou zásobované vznikají nejprve reverzibilní změny, které....

Tvorba textu
Stavba textu

Věty se pak skládají samy, neboť réma (R1) generuje nové téma (T2) na začátku další věty, která pokračuje rématem (R2) tohoto tématu, a to generuje téma (T3) další věty.

T1 → R1

→

T2 → R2

→

T3 → R3

věta 1
věta 2
věta 3

2) Stejným mechanismem se skládají i odstavce

- 1. věta = téma odstavce
- další věty = réma odstavce
- poslední věta = navozuje nové téma dalšího odstavce

Příklad textu členěného na odstavce a reprezentujícího vztahu téma a réma na odstavcích.

Tvorba textu
Stavba textu

Příklad textu členěného na odstavce a reprezentujícího vztahu téma a réma na odstavcích.

Buněčný metabolismus zahrnuje procesy získávání energie i procesy, při nichž se za spotřeby energie syntetizují organické látky.

Pro syntetické procesy je klíčový zejména zdroj uhlíku, neboť základem organických molekul je vždy uhlíkový řetězec. Podle zdroje uhlíku dělíme organismy na litotrofní, které získávají uhlík z CO₂, a organotrofní, které získávají uhlík z organických sloučenin. Kromě se organismy často značně liší ve svých schopnostech využívat různé zdroje ostatních biogenních prvků.

Podle způsobů získávání energie dělíme organismy na fototrofní, které dovedou převádět energii slunečního záření na energii chemických vazeb, a chemotrofní, které energii získávají oxidací organických či anorganických látek.

Při oxidaci je elektron postupně předáván molekuly na molekulu, přičemž se uvolňuje využitelná energie, která je tím větší, čím větší je energetický rozdíl mezi molekulou donoru (primárního zdroje elektronu) a akceptoru (konečného příjemce). Donorem a akceptorem elektronu mohou být různé organické či anorganické molekuly. Při oxidaci se molekuly donoru i akceptoru pochopitelně mění: donor odevzdáním elektronu, akceptor jeho přijetím. Vzniklé produkty buňka buď využívá v dalších procesech, ukládá v cytoplazmě, nebo vylučuje do vnějšího prostředí.

Metabolický proces fototrofie je označován jako fotosyntéza. Při fotosyntéze probíhá také předávání elektronů mezi molekulami přenašečů, elektron se však získává fotolýzou (rozštěpením molekuly prostřednictvím energie fotonu), nikoli oxidací. Rozlišujeme dva značně rozdílné typy fotosyntézy, rostlinného (sinicového) typu a bakteriálního typu.

Tvorba textu

Stavba textu

Příklad textu členěného na odstavce a reprezentujícího vztahu téma a réma na odstavcích.

hypertéma **réma**

Buněčný metabolismus zahrnuje procesy získávání energie i procesy, při nichž se za spotřeby energie syntetizují organické látky.

Pro syntetické procesy je klíčový zejména zdroj uhlíku, neboť základem organických molekul je vždy uhlíkový řetězec. Uhlíku dělíme organismy na litotrofní, které získávají uhlík z CO_2 , a organotrofní, které získávají uhlík z organických sloučenin. Kromě se organismy často značně liší ve svých schopnostech využívat různé zdroje ostatních biogenních prvků.

Podle způsobů získávání energie dělíme organismy na fototrofní, které dovedou převádět energii slunečního záření na energii chemických sloučenin, a chemotrofní, které energii získávají oxidací organických či anorganických látek.

Při oxidaci je elektron postupně předáván molekulu na molekulu, přičemž se uvolňuje využitelná energie, která je pak přijímána 1. hypotéma nižšího stupně (chemotrofie) mezi molekulou donoru (primárního zdroje elektronu) a akceptorem (konečného příjemce). Donorem a akceptorem elektronu mohou být různé organické či anorganické molekuly. Při oxidaci se rozvíjí hypotéma nižšího stupně – lze i do nového odstavce vzdáním elektronu, akceptor jeho přijetím. Vzniklé produkty buňka buď využívá v dalších procesech, ukládá v cytoplazmě, nebo vylučuje do vnějšího prostředí.

Metabolický proces fototrofie je označován jako fotosyntéza. Při fotosyntéze probíhá také předávání elektronu 2. hypotéma nižšího stupně (fototrofie) on se však získává fotolýzou (rozštěpením molekuly prostřednictvím energie světla), nikoli oxidací. Rozlišujeme dva značně rozdílné typy fotosyntézy, rostlinného (sinicového) typu a bakteriálního typu.

Tvorba textu

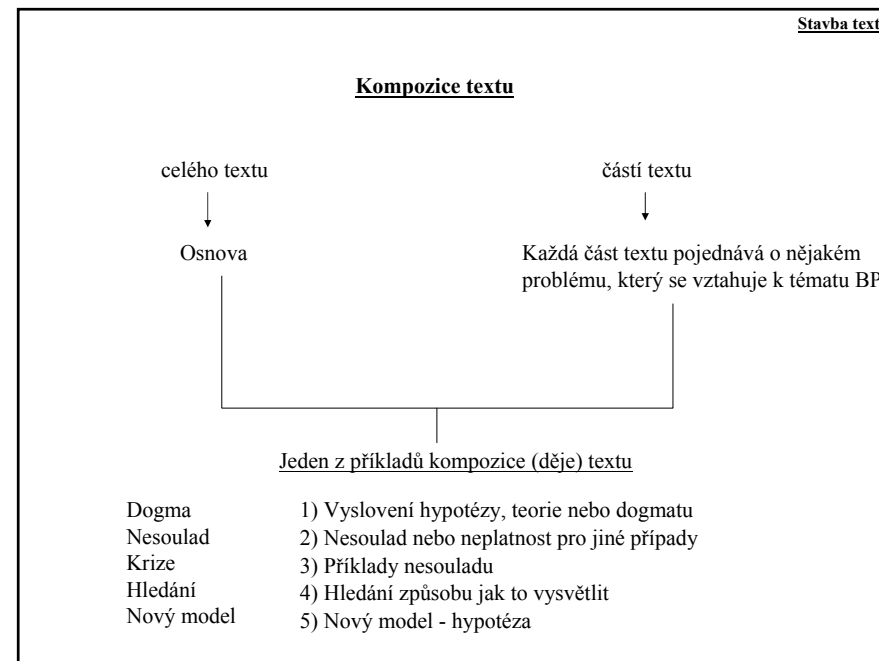
Stavba textu

Rozvíjením tématické linie vzniká text, který má obsah a logiku a tím pádem se dobře čte.

!!! Proto **pozor** jen na skládání vět z jednotlivých článků – jsou vytrženy z takového obsahového kontextu a pokud je nezpracujete do kontextu vašeho odstavce, pak je text nečitelný a nepřehledný – čtenář se v něm ztrácí.

Pravidlo třinácté:
Neopisuj věty z článků, ale tvoř věty nové, které padnou do toku myšlenek tvého textu.

<u>Tvorba textu</u>	<u>Stavba textu</u>
- v rámci textu nemusí být jen vztahy tematické vztahy obsahově logické, příčinné, časové apod. (viz. Čmejková a kol., kapitola 7) - jednotlivé odstavce reprezentují jednotlivé myšlenky (subtémata) nějakého tématu, které je jim společné – kapitola, podkapitola	
2. APOPTÓZA.....	4
2.1 Apoptóza ve vývoji organismů.....	4
2.2 Průběh apoptózy.....	5
2.3 Regulace apoptózy.....	6
2.4 Úloha cytotoxických T lymfocytů v apoptóze.....	7
3. VIRY A APOPTÓZA.....	8
3.1 Apoptóza jako obranný mechanismus při virové infekci.....	8
3.2 Viry ovlivňující buněčnou apoptózu.....	8
3.2.1 Adenoviry.....	8
3.2.2 Virus africké horečky prasat (ASFV).....	9

Kompozice textu	Stavba textu
Svůj nebo můj? Dogma Pravidlo české gramatiky zní: Přivlastňujeme-li <u>podmětu</u> věty, používáme tzv. zvrtné neboli reflexivní zájmeno svůj. Nesoulad Když jsem nedávno pročítala seminární práce, ve kterých studenti psali o svém vysokoškolském studiu, zaujala mne v nich vysoká frekvence zájmena můj namísto očekávaného zájmena svůj. Uvedu několik příkladů: Chtěl bych se zamyslet nad <i>mojí</i> odbornou kvalifikovaností. – Během <i>mého</i> studia jsem měl problémy se sháněním odborné literatury. – V <i>mojí</i> diplomové práci se budu zabývat několika současnými českými autory. Krize Ve všech uvedených pracích – a chtěla bych připomenout, že šlo o studenty oboru český jazyk, tedy budoucí učitele češtiny – bychom podle pravidla české gramatiky na místě zájmena můj očekávali zájmeno svůj. Dopustili se snad studenti svými výroky závažné gramatické chyby? Jejich výroky svědčí o tom, že volba mezi zájmenem můj a svůj není podřízena jen jednoduchému gramatickému pravidlu o podmětu věty. Pravidlo o reflexivnosti se pravděpodobně v češtině důsledně nedodržovalo nikdy, ale v současné češtině, nejen mluvené, ale i psané, se <u>působnost tohoto pravidla</u> hodně oslabuje. Proti tomuto pravidlu totiž působí jiné tendence. Hledání – varianta 1 Např. ta, že mluvčí chce použitím přivlastňovacího zájmena můj podtrhnout své vlastnictví věci, o níž mluví, svůj mimořádný zájem na ní, svůj citový vztah k ní apod. Tak <u>tomu bylo v uvedených studentských pracích</u>. Hledání – varianta 2 Uvedme si více příkladů, tentokrát z řeči politiků a literátů: Podrobil jsem se té nejtěžší zkoušce mého života. – Jak jsem řekl v mém projevu ve sněmovně. – Navážu na mé předchozí vyjádření. – Měl jsem můj byt vystěhovaný. – To je věc, kterou bych rád připomněl pro mé kolegy. Ve všech těchto případech vyhrává zájmeno můj nad zájmenem svůj proto, že je subjektivnější, silnější a důraznější.	

Kompozice textu	Stavba textu
Hledání – varianta 3 Ale do užívání zájmena svůj zasahují i další okolnosti. Velký podíl na vytlačování zájmena svůj má také jiná tendence, s níž se setkáváme v současné češtině, totiž snaha zdvořile oslovovat adresáta, např. v novinových a časopiseckých rozhovorech: Co považujete za <u>Vaši</u> první významnou zakázku? – Můžete uvést některé konkrétní výsledky z Vaší práce? Nový model Gramatické pravidlo o užívání zájmena svůj bylo odvozeno z analýzy výpovědi neutrálního oznamovacího typu, v nichž má nepochybně svou platnost. Analyzujeme-li texty laděné subjektivně či texty s výraznou orientací k adresátovi, zjišťujeme, že pravidlo gramatické je tu potlačeno tendencemi diskursními, které mohou být interpretovány v termínech expresivity, zdvořilosti a apelativnosti.	

Kompozice textu	Stavba textu
<u>Další charakteristiky kompozice odborného textu</u> - uvození tématu – o čem bude následující text – využito pro celou práci, tak i v jejích částech např. Apoptóza je aktivní, geneticky řízený proces, spojený s expresí nových genů a se syntézou a aktivací určitých enzymů..... Apoptóza začíná spuštěním kaskády intracelulárních proteolytických enzymů, které.... Z mitochondrii jsou uvolňovány reaktivní kyslíkové radikály, napadající... - použití definic – podávají vysvětlení čtenáři např. Chaloupka (1996) charakterizuje apoptózu jako způsob, kterým se realizuje programovaná smrt, tedy geneticky řízená eliminace některých tkání a buněk, během vývoje organismů. - kritický přístup k výsledkům jiných autorů např. Ne vždy jsou cílové buňky eliminovány přímým kontaktem v důsledku interakce ligandu s receptorem. - vyjadřování pochybností a nejistot např. Zatím není známo, jestli protein E3 11.6K, zvaný adenovirus death protein (ADP), podporuje apoptózu.	

Kompozice textu	Stavba textu
- prostá prezentace pozorování např. Protein reguluje transkripci buněčných a virových genů a ukázalo se také, že potlačuje expresi p53, což podporuje jeho schopnost blokovat apoptózu (O'Brien, 1998). - diskusní rozbory např. Na základě hybridizační analýzy pozdních ekotypů s časně kvetoucími ekotypy byly identifikovány lokusy <i>FRIGIDA (FRI)</i> a <i>Flowering Altered (FLA)</i> podmiňující pozdnost v přírodních populacích (Napp-Zinn, 1957; Lee <i>et al.</i>, 1993). Později bylo zjištěno, že lokusy <i>FRI</i> a <i>FLA</i> představují tentýž lokus, který byl lokalizován na konec krátkého ramene chromozomu 4 (obr. 1) (Clarke a Dean, 1994). - uvádění příkladů příkladem může být // Např. u erytrocytů // na obrázku je	

Kompozice textu	Stavba textu
- vyjadřování předpokladů - vysvětlování	
Např.	
Pokračující výzkumy věnované vlivu virů na regulaci apoptózy mohou vést k vývoji nových léčebných postupů u onemocnění, které jsou spojené s nepřiměřenou apoptózou (AIDS, neurodegenerativní poruchy).	
To, jestli dojde k apoptóze v buňce, záleží na poměru mezi hladinami všech regulačních proteinů. Poměr mezi Bcl-2 a p53 pak také rozhoduje o vzniku nádorů (Obr. 7). Pokud převažuje hladina p53, tak je v buňce se silně poškozenou DNA aktivována apoptická dráha a buňka je eliminována. Převaha Bcl-2 naopak vede k mutaci DNA a transformaci v nádorovou buňku. Karcinogeneze je často spojována s defektním tumor supresorovým proteinem p53, který mutací ztrácí schopnost interakce s poškozenou DNA a apoptóza je tak zablokována hned na začátku. Léčba nádorů formou chemoterapie je často postavena na indukci apoptózy, která v nádorové buňce selhala (Chaloupka, 1996; Chaloupka, 1999; Grimberg, 2000).	
- vyvozování závěrů	
Uvedené skutečnosti ukazují // naznačují // dokládají // dokumentují // svědčí o tom, že...//	

Kompozice textu	Stavba textu
- hodnocení a shrnutí	
výsledky nejsou nijak přesvědčivé // výsledek vypadá velmi nadějně pro léčbu ...	
Apoptóza je tedy vyvolána faktory, které vyplývají z přirozeného vývoje organismu, ale jako její induktory působí i faktory původu exogenního (Obr. 1). Buněčná smrt pak funguje jako obranný mechanismus a likviduje buňky potencionálně škodlivé pro tělo – infikované viry či bakteriemi nebo s nenávratně poškozenou DNA.	

Pišme hezky česky

Stavba textu

- ve vědě se píše anglicky, čeština přežívá jen na místní úrovni – republikové konference, bakalářské, diplomové a disertační práce – ale i těch v angličtině přibývá

to vede ke zhoršování kvality češtiny – neumíme se správně vyjadřovat odbornou češtinou –

např. anglická čeština

Z fyzikálních mutagenů stojí za zmínku zejména X paprsky.paprsky X
Jedná se o skupinu *vir* genů. Jedná se o skupinu genů *vir*.

anglické termíny a hantýrka

Byl prováděn Southern blotting – Byl prováděn Southernův přenos

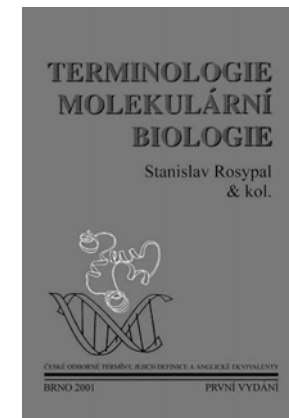
DNA je možné pozorovat jako výrazné bandy na agarózovém gelu.
DNA je možné pozorovat jako výrazné proužky na agarózovém gelu.

Přítomnost DNA ve vzorku byla prokázána pomocí PCR reakce.
Přítomnost DNA ve vzorku byla prokázána pomocí PCR.
Přítomnost DNA ve vzorku byla prokázána pomocí polymerázové řetězové reakce.

Pišme hezky česky

Stavba textu

—————> Anglicko-české odborné a terminologické slovníky

—————→ Anglicko-české odborné a terminologické slovníky

- věty převzaté z angličtiny nemají v češtině často smysl:

Geny přenášené z bakterií do rostlinného genomu jsou lokalizovány na plazmidu označovaném jako Ti (angl. *tumor inducing*) u *Agrobacterium tumefaciens*.

správně

Geny přenášené z bakterií *Agrobacterium tumefaciens* do rostlinného genomu jsou lokalizovány na plazmidu označovaném jako Ti (angl. *tumor inducing*).

- pozor na kupení slov - ?? Krásy českého jazyka ??

Umožňuje relativně velice snadnou identifikaci genů.